

**ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava**

**Ministerstvo zdravotníctva SR
odbor krízového manažmentu
Limbová 2
837 52 Bratislava**

Vaša značka/zo dňa	Naša značka	Vybavuje	Bratislava
	ÚVZSR/OKRPLaNO/13682/41234/2023	Mgr. Vitalošová	15.12.2023

Vec: Podklady k výjazdovému rokovaní vlády SR – január 2024

Na základe Vašej požiadavky zo dňa 14.12.2023 o zaslanie podkladov k výjazdovému rokovaní vlády SR, ktorého témou bude pomoc po zemetrasení a rozvoj krízového manažmentu pre riešenie prípadných obdobných situácií v budúcnosti, si Vám Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky dovoľuje zaslať nasledovné stanovisko:

Zemetrasenie je udalosťou, ktorá môže spôsobiť kontamináciu podzemnej vody a vodných resp. vodárenských zdrojoch, v dôsledku čoho vznikajú riziká pre obyvateľov riziká z používania nevyhovujúcej pitnej vody. Príjem vody, ktorá nie je zdravotne bezpečná, môže spôsobiť akútnym, neskorým alebo dlhodobým pôsobením poškodenie zdravia, resp. môže byť faktorom prenosu rôznych infekčných ochorení, napr. črevných nákaz akými sú brušný týfus, bakteriálna dyzentéria, vírusová hepatitída typu A, enterovirózy, listerióza či iné parazitárne ochorenia.

Okres Vranov nad Topľou

Charakteristika okresu:

Okres	Rozloha	Počet obyvateľov	Hustota obyvateľov	Počet obcí
Humenné	769 km ²	80 906	103 - najväčšia v Prešovskom kraji	68

Okres Vranov nad Topľou je druhým najväčším okresom v Prešovskom kraji. Veková štruktúra obyvateľov okresu sa v jednotlivých vekových skupinách za posledných 5 rokov

IČO: 00607 223
DIČ: 2020878090

Tel.: 00421 2 49 28 4393
Fax: 00421 2 44 37 29 25

e-mail: annamaria.vitalosova@uvzs.sk
internet: www.uvzs.sk

podstatne nezmenila. Mierne klesá počet obyvateľov v produktívnom veku, klesá aj počet detí od 0 do 14 rokov veku a počet osôb v dôchodkovom veku má mierne stúpajúci trend.

Zásobovanie obyvateľov okresu Vranov nad Topľou pitnou vodou je zabezpečené prevažne zo siete verejných vodovodov z (ďalej len „VV“) z prírodného radu vodárenskej nádrže STARINA, obecných vodovodov zo zdrojov podzemnej vody (Cabov, Banské, Pavlovce – Medzianky a Vlača). V obciach bez VV je zásobovanie pitnou vodou riešené zo studní. K 31.12.2022 bolo z VV zásobovaných **58 794 obyvateľov, čo predstavuje 74,43 % z celkového počtu obyvateľov okresu**. K 31.12.2022 bolo v činnosti 27 verejných vodovodov. **V roku 2023 bol skolaudovaný „Vodovod Ďurd'oš, Prosačov, Remeniny, Matiaška“, ale zásobné rady a mieste siete v obci Matiaška a Remeniny neboli dobudované. Na verejný vodovod nie je napojených 17 obcí.** Sú to väčšinou okrajové obce okresu Vranov nad Topľou, prevažne s nižším počtom obyvateľov (cca od 50 do 300), v ktorých sa ani výhľadovo nepredpokladá vybudovanie siete verejného vodovodu. V obci Holčíkovce je na verejný vodovod napojená iba časť obce. **Zásobovanie pitnou vodou v rómskych osadách v obciach bez možnosti napojenia na verejný vodovod je riešené zo studní,** ktoré v mnohých prípadoch nemajú vytvorené ochranné pásmo z dôvodu prehustenej obytnej zástavby. V rómskych osadách v obciach s možnosťou napojenia na verejný vodovod sa situácia postupne zlepšuje, voda z verejného vodovodu je k dispozícii aj pre domácnosti v rómskych komunitách. I naďalej trvá zákaz používania vody zo zdroja pre obyvateľov žijúcich v bytoch nižšieho štandardu v obci Zámutov. Náhradné zásobovanie je riešené zo strediska osobnej hygieny pre Rómov a je zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu Zámutov. Časť obyvateľov rómskej osady je zásobovaná pitnou vodou z verejného vodovodu Zámutov aj z vlastných studní.

Od 9.10.2023 je v okrese Vranov nad Topľou vyhlásená mimoriadne situácia z dôvodu zemetrasenia. Pravidelne v tejto veci zasadal krízový štáb zvolaný Okresným úradom. Po zemetrasení bol zaznamenaný problém v zásobovaní pitnou vodou v obciach **Ďapalovce, Holčíkovce a Rafajovce**. Zásobovanie obyvateľov pitnou vodou v obciach Rafajovce a Ďapalovce je zabezpečené individuálnymi vodnými zdrojmi (studňami) nachádzajúcimi sa na súkromných pozemkoch fyzických osôb. V obci Ďapalovce je zásobovanie riešené aj verejnými studňami, ktoré zásobujú niekoľko domácností a studňami, ktoré sú v správe obce, nie sú verejne prístupné a slúžia pre zásobovanie jednotlivých objektov (napr. školské zariadenia). V obci Holčíkovce je časť obyvateľov zásobovaná pitnou vodou z verejného vodovodu (ZO RO Domaša-Holčíkovce) a časť individuálnymi vodnými zdrojmi (domovými studňami).

Tesne po zemetrasení boli odobrané dve vzorky vody zo studní v obci Holčíkovce a Ďapalovce, kde kvalita vody nevyhovela legislatívnym požiadavkám. Dňa 21.11.2023 sa uskutočnilo pracovné stretnutie k mimoriadnej udalosti v súvislosti s riešením nevyhovujúcej kvality vôd používaných na pitné účely u fyzických osôb z individuálneho zásobovania (studne) v obciach ktoré boli zasiahnuté zemetrasením (Ďapalovce, Rafajovce, Holčíkovce). Predmetom stretnutia bolo stanoviť priebeh, postup, podmienky financovania odberov a ich dopravy do laboratórií. Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou zo stretnutia vyplynulo zosumarizovanie všetkých doposiaľ odobraných a vyšetrených vzoriek z oblastí na určenie bodových referenčných vzoriek pre overenie kvality vody. Z porovnania vyplýva, že vplyvom podložia je kvalita vody v týchto obciach dlhodobším problémom. Domácnosti, ako aj zariadenia v správe obce si postupne

inštalovali filtračné zariadenia na úpravu vody. **V daných lokalitách by bolo potrebné zrealizovať napojenie obyvateľov na VV alebo rozšíriť sieť verejného vodovodu do celej obce Holčíkovce.** Po chronologickom údajov o kvalite vody z minulosti sa vytipovalo 7 odberných miest, ktoré boli následne ohliadnuté a z ktorých boli dňa 27.11.2023 odobraté vzorky vôd. Vzorky vôd boli analyzované laboratórnym pracoviskom, odborom objektivizácie faktorov životných podmienok RÚVZ so sídlom v Prešove a hodnotené v súlade s platným predpisom pre pitnú vodu - *vyhláškou MZ SR 91/2023 Z. z. ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov.*

Obce a odberné miesta odberov vzoriek vody

Obec Ďapalovce	Obec Holčíkovce	Obec Rafajovce
Materská škola Ďapalovce	Rodinný dom č. 24 – Stomatologická ambulancia	Rodinný dom č. 43
Základná škola Ďapalovce	Rodinný dom č. 10	
Rodinný dom č. 147		
Budova Coop Jednoty č. 128		

Výsledky analýz:

Vyšetrené vzorky vôd prekročili medzné hodnoty ukazovateľov kvality pitnej vody v 6 prípadoch zo 7. Prekročením medzných hodnôt stráca pitná voda vyhovujúcu kvalitu v ukazovateli s prekročeným limitom, nemusí to však vo všetkých prípadoch znamenať vylúčenie používania vody na pitné účely, nakoľko nie vždy ide o zdravotne významné ukazovatele. V jednej vzorke (Budova Coop Jednoty č. 128, Ďapalovce) bolo zistené aj prekročenie ukazovateľa Črevné enterokoky, ktoré sú limitované najvyššou medznou hodnotou; prekročenie uvedeného typu limitu vylučuje pitnú vodu z používania. V niektorých vyšetrených vzorkách boli prítomné aj iné mikroorganizmy ako *Enterobacter*, *Klebsiella pneumoniae*, Bezfarebné bičíkovce, *Helminthes*, *Citrobacter*. Prítomnosť mikrobiologických kontaminantov svedčí o nedostatočnom zabezpečení vodného zdroja, nedostatočnej dezinfekcii alebo úprave vody. Na základe porovnania so vzorkami odobratými a vyšetrenými pred zemetrasením, sme prekročenie limitných hodnôt v mikrobiologických ukazovateľoch predpokladali.

Vo vyšetrených vzorkách vôd bolo zistené v 3 zo 7 prípadov prekročenie medzných hodnôt ukazovateľa železo, v 2 zo 7 prípadov prekročenie medzných hodnôt absorbancia a v 1 prípade prekročenie hodnôt ukazovateľov mangán, chemická spotreba kyslíka manganistanom, zákal, voľný chlór a dusičnany.

Sťažnosti na kvalitu vody zo studní od ich majiteľov neboli evidované. Vodné zdroje v čase odberov boli upravené, opložené, voda z výbehového ventilu tiekla číra, bez zápachu. V jednom prípade vzorky z *Budovy Coop Jednoty č. 128, Ďapalovce* bol v okolí zdroja vody zistený sklad stavebného materiálu, čo mohlo ovplyvniť kvalitu vody. **Zároveň je potrebné poukázať, že v obci Holčíkovce podľa vyjadrenia starostu obce evidujú problém s kvalitou vody v inej časti, ako boli odobraté referenčné vzorky (z danej lokality v evidencii RÚVZ porovnávacie vzorky nemáme).**

Okres Humenné

Okres	Rozloha	Počet obyvateľov	Hustota obyvateľov	Počet obcí
Humenné	754 km ²	60 126	79,7	62

V okrese Humenné z celkového počtu 59 098 obyvateľov bolo v roku 2022 pitnou vodou z verejných vodovodov (ďalej len „VV“) zásobovaných 51 993 obyvateľov, čo je 87,98 %. V súčasnosti zo 62 obcí okresu má verejný vodovod 37 obcí. Verejné vodovody prevádzkuje najmä VVS. Hlavným zdrojom vody pre verejné vodovody v okrese Humenné je VN Starina (okres Snina), z ktorej sú celkom, alebo v rozhodujúcej miere zásobované verejné vodovody. Ostatné VV sú zásobované z vlastných menších zdrojov vody, väčšinou zo zachytených prameňov v lesných oblastiach. Významným zdrojom vody pre verejné vodovody na území okresu Humenné je aj povrchový odber z potoka Rika. Verejné vodovody v okrese Humenné sú naďalej zásobované prevažne (cca 80 %) z povrchových vodných zdrojov (VN Starina, potok Rika v Kamienke). Voda odoberaná z povrchových zdrojov je upravovaná na ÚV Stakčín a ÚV Kamienka. Vody z ostatných zdrojov (zachytené pramene) sú iba dezinfikované.

Na základe záverov zo zasadnutia krízového štábu v Humennom zvolaného z dôvodu zemetrasenia a po dohode s regionálnym hygienikom RÚVZ so sídlom v Prešove, boli zo štyroch obcí okresu Humenné postihnutých zemetrasením (Jankovce, Vyšná Sitnica, Lukačovce a Pakostov) odobraté 4 vzorky vody (po 1 vzorke vody z každej obce) z individuálnych vodných zdrojov – studní, ktoré určili starostovia jednotlivých obcí na laboratórne vyšetrenie fyzikálno-chemických ukazovateľov.

Výsledky analýz:

Laboratórne analýzy vyšetrených vzoriek vôd preukázali nasledovné skutočnosti:

- vo vyšetrenej vzorke vody z obce **Jankovce** výsledok laboratórnej analýzy **nepreukázal** prekročenie vyšetrených fyzikálno-chemických ukazovateľov,
- vo vyšetrenej vzorke vody v obci **Vyšná Sitnica** výsledok laboratórnej analýzy preukázal asi 3-násobné prekročenie medznej hodnoty obsahu mangánu a prekročená bola aj medzná hodnota chemickej spotreby kyslíka manganistanom, farby, zákalu, železa a absorbie,
- vo vyšetrenej vzorke vody v obci **Lukačovce** výsledok laboratórnej analýzy preukázal takmer 40-násobné prekročenie medznej hodnoty mangánu, prekročená bola aj medzná hodnota amónnych iónov, zákalu, železa a absorbie,
- vo vyšetrenej vzorke vody v obci **Pakostov** výsledok laboratórnej analýzy preukázal takmer 55-násobné prekročenie medznej hodnoty mangánu a prekročená bola aj medzná hodnota železa.

Riešenie tejto mimoriadnej situácie si vyžaduje komplexný medzirezortný prístup. Je potrebné zo strany obcí, ktoré sú zodpovedné za prístup k vode a prednostné zabezpečenie zásobovania verejnými vodovodmi (podľa zákon o obecnom zriadení a zákon o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách), vyvíjať iniciatívy pre budovanie verejných vodovodov v oblastiach, kde sú na to aspoň minimálne vhodné podmienky. Verejné vodovody sú najvhodnejším spôsobom zásobovania, nakoľko

kvalita vody v nich je pod neustálym dozorom jej dodávateľov aj orgánov verejného zdravotníctva. Pitná voda zo studní nie je monitorovaná, nakoľko studne sú súkromným vlastníctvom ich majiteľov. Regionálne úrady verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou a Humennom ako aj Úrad verejného zdravotníctva SR budú pri riešení tejto mimoriadnej situácie aj naďalej súčinné s ohľadom na ich personálne a finančné kapacity (napr. RÚVZ vo Vranove nad Topľou nemá laboratóriá).

S pozdravom

PhDr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD., MPH
hlavný hygienik Slovenskej republiky